

علم غیب

فریبا چناری

انتشارات ناس

پاییز ۱۳۸۵

سرشناسه	: چناری، فریبا، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: علم غیب/فریبا چناری.
مشخصات نشر	: تهران: ناس، ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۱ص.
شابک	: ISBN: 978-964-9917-00-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۴ - ۶.
موضوع	: غیگویی (اسلام) -- جنبه‌های قرآنی.
موضوع	: غیگویی (اسلام) .
رده بندی کنگره	: ۹چ۹/غ۱۰۴BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۴۵۰۹۰

علم غیب

فریبا چناری

ناشر: انتشارات ناس

چاپ اول - ۱۳۸۶

چاپ پیام - ۲۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۱۷-۰۰۰-۹

مرکز بخش: انتشارات ناس

ناصر خسرو - کوچه حاج نایب - تلفن: ۳۳۱۱۹۱۳۱

دفتر مرکزی: میدان انقلاب - خیابان منیری جاوید - پلاک ۲۰۲ - ۲۰۰

تلفن: ۶۶۴۱۴۲۵۴

قیمت: ۱۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

۷	مقدمه.....
۱۳	(۱) معانی مختلف غیب.....
۳۶	(۲) علم غیب چیست؟.....
۴۳	(۳) مقصود از ایمان به غیب چیست؟.....
۵۱	(۴) اخبار غیبی.....
۵۵	(۵) خداوند عالم به غیب است.....
۹۵	(۶) آیا انبیاء علم غیب داشتند؟.....
۱۰۸	(۷) آیا جنّیان علم غیب دارند؟.....
۱۱۲	منابع و مأخذ.....

منابع و مأخذ

- ۱- تفسیر آسان (منتخب از تفاسیر معتبر)، تألیف محمد جواد نجفی، انتشارات کتاب فروشی اسلامیّه، چاپ اول، ۱۳۶۴-۱۳۶۲ ش، ۱۵ جلد.
- ۲- تفسیر احسن الحديث، تألیف سید علی اکبر قرشی، انتشارات واحد تحقیقات اسلامی، بنیاد بعثت، چاپ اول ۱۳۶۶، ۱۲ جلد.
- ۳- طیب البیان فی تفسیر القرآن، تألیف سید عبدالحسین طیب (متوفی ۱۴۱۱ ق) انتشارات اسلام، چاپ سوم ۱۳۶۶ ش، ۱۴ جلد.
- ۴- تفسیر اثنی عشری، تألیف حسین بن احمد الحسینی الشاه عبدالعظیمی (متوفی ۱۳۸۴ ق)، انتشارات میقات، چاپ اول ۱۳۶۴-۱۳۶۳ ش، ۱۴ جلد.
- ۵- انوار درخشان در تفسیر قرآن، تألیف سید محمد حسینی الهمدانی، انتشارات کتاب فروشی لطفی، ۱۳۸۰ ق، ۱۸ جلد.
- ۶- پرتوی از قرآن، تألیف سید محمود طالقانی (متوفی ۱۳۵۸ ش) انتشارات سهامی انتشار ۱۳۶۶-۱۳۵۸، ۶ جلد.
- ۷- تفسیر جامع، تألیف سید ابراهیم بروجردی، انتشارات صدر، چاپ سوم ۱۳۴۱ ش، ۷ جلد.
- ۸- حجه التفاسیر و بلاغ الاکسیر (تفسیر بلاغی)، تألیف سید عبدالحجّت بلاغی، انتشارات چاپ حکمت، چاپ اول ۱۳۴۵ ش، ۱۰ جلد.
- ۹- تفسیر خسروی، تألیف شاهزاده علیرضا میرزا خسروانی، متوفی ۱۳۸۶ ق)، انتشارات چاپ اسلامیّه ۱۳۹۷-۱۳۹۰ ق، ۸ جلد.

۱۰- رهنما (قرآن مجید با ترجمہ و جمع آوری تفسیر)، تألیف
زین العابدین رهنما، انتشارات تهران بی تا چاپ اول و دوم، ۱۳۵۴-
۱۳۴۶ ش، ۴ جلد.

۱۱- روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن (تفسیر ابوالفتح
رازی)، تألیف حسین بن علی محمد بن احمد الخزائی النیشابوری (متوفی
۵۵۲ هـ)، انتشارات بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی ۱۳۷۴-
۱۳۶۶، ۱۴ جلد.

۱۲- تفسیر شریف لاهیجی تألیف بهاء الدین محمد شیخ علی الشریف
لاهیجی (متوفی ۱۰۸۸ ق)، انتشارات موسسه مطبوعاتی علمی ۱۳۶۳،
۴ جلد.

۱۳- تفسیر عاملی، تألیف ابراهیم عاملی، انتشارات جلد ۱ کتابفروشی
باستان جلد ۸- ۲ تهران کتابخانه صدوق، چاپ اول ۱۳۶۳ ش، ۸ جلد.
۱۴- فرهنگ لاروس عربی- فارسی، تألیف دکتر خلیل جرّ، مترجم
سید حمید طیبیان، جلد اول، انتشارات امیرکبیر ۱۳۷۷.

۱۵- تفسیر گازر (جلء الذهان و جلء الاحزان)، تألیف ابوالمحاسن
الحسین بن الحسن الجرجانی (متوفی اواخر قرن نهم)، انتشارات چاپخانه
دانشگاه تهران، چاپ اول ۱۳۳۷ ش، ۱۰ جلد.

۱۶- تفسیر کشف الحقایق سن نکت الایات و الدقائق، تألیف محمد
کریم العوی الحسینی الموسوی، انتشارات حاج عبدالمجید صادق
نوبری، چاپ سوم ۱۳۹۶ ق، ۳ جلد.

۱۷- مجمع البحرين، تألیف الشیخ فخرالدین الطریحی، تحقیق السید
احمد الحسینی، الطبعة الثانية، مکتب نشر الثقافه الاسلامیه.

۱۸- ترجمه تفسیر مجمع البیان، تألیف شیخ ابو علی الفضل بن الحسن الطبرسی (متوفی ۵۴۸ق)، مترجمان دکتر سید ابراهیم میرباقری، دکتر احمد بهشتی، حاج شیخ محمد رازی، سید هاشم رسولی محلاتی، حاج شیخ علی صحت، حاج شیخ علی کاظمی، دکتر محمد مفتاح، ضیاء الدین نجفی، حاج شیخ حسین نوری، انتشارات فراهانی، چاپ اول ۱۳۶۰- ۱۳۵۰ش، ۲۷-جلد.

۱۹- مخزن العرفان در علوم القرآن (کنز العرفان)، تألیف بانوی اصفهانی (امین اصفهانی)، (متوفی ۱۴۰۴ش)، انتشارات نهضت زنان مسلمان ۱۳۶۱ش، ۱۰-جلد.

۲۰- تفسیر منهج الصادقین فی الزام المخالفین (تفسیر کبیر مکافحه الله کاشانی)، تألیف مکافحه الله کاشانی، (متوفی ۹۸۸-۹۷۷ق) انتشارات کتاب فروشی اسلامیہ چاپ دوم ۱۳۴۴ش، ۱۰-جلد.

۲۱- ترجمه تفسیر المیزان، تألیف سید محمد حسین طباطبائی (متوفی ۱۴۰۲ق) مترجم سید محمد باقر موسوی همدانی، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ۱۳۶۳ش، ۲۰-جلد.

۲۲- تفسیر مواهب علیہ (تفسیر حسینی)، تألیف کمال الدین حسین واعظ کاشفی (متوفی ۹۱۰ق) کتاب فروشی اقبال چاپ اول، ۱۳۱۷ش، ۴-جلد.

۲۳- تفسیر نمونه، تألیف ناصر مکارم شیرازی، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۶-۱۳۵۳ش، ۲۷-جلد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

بادقت در آیات مختلف قرآن به خوبی روشن می شود که دو دسته آیه در زمینه علم غیب وجود دارد. نخست آیاتی که علم غیب را مخصوص خدا معرفی کرده و از غیر او نفی می نماید مانند: آیه ۵۹ از سوره انعام و آیه ۶۵ از سوره نمل و در آیه ۵۰ از سوره انعام و در آیه ۱۸۸ از سوره اعراف و بالاخره در آیه ۲۰ از سوره یونس.

گروه دوم آیاتی است که به روشنی نشان می دهد که اولیای الهی اجمالاً از غیب آگاهی داشتند چنانچه در آیه ۱۷۹ سوره آل عمران و آیه ۴۹ از سوره آل عمران و آیه ۴ تا ۴ سوره روم و آیه ۸۵ سوره قصص و آیه ۲۷ سوره فتح.

روایات زیادی داریم که نشان می دهد پیامبر و امامان اجمالاً آگاهی از غیب داشتند و گاه از آن خبر می دادند؛ مثلاً در داستان فتح مکه و ماجرای حاطب بن ابی بلتعه که نامه ای به مردم مکه نوشت و به دست زنی به نام

سارد داد، تا به مشرکان مکه برساند و آنها را از حمله قریب الوقوع لشکر اسلام آگاه سازد و آن زن نامه را در میان گیسوان خود پنهان کرد و به سوی مکه حرکت نمود پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، علی علیه السلام و بعضی از مسلمانان را به سراغ او فرستاد و فرمود: در منزلگاهی که نامش روضه (خاخ) است به چنین زنی برخورد می کنید که نامه ای از حاطب به مشرکان مکه دارد نامه را از او بگیرید و آنها آمدند و او را یافتند او در آغاز شدیداً انکار کرد؛ ولی سرانجام اعتراف نمود و نامه را از او گرفتند و مانند خبر دادن از ماجرای جنگ موته و شهادت جعفر و بعضی دیگر از فرماندهان اسلام که در همان وقوع، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مدینه مسلمانان را آگاه کرد و مانند آن در زندگی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم کم نیست. (۱)

مؤلف به تحقیق در باره کلمه غیب در قرآن پرداخته است؛ سپس موضوعاتی را در هفت قسمت طرح کرده است، بدین شرح:

قسمت اول: معنای مختلف کلمه غیب در قرآن است که بیست و یک آیه را در این زمینه آورده و به توضیح آن پرداخته است.

قسمت دوم: به توضیح علم غیب و بررسی چهار آیه از قرآن پرداخته است.

قسمت سوم: در این قسمت سخن از کسانی است که به غیب ایمان آورده اند که آیه سه از سوره بقره به این امر اختصاص داده شده است.

قسمت چهارم: در مورد اخباری است که قبل از وقوع، قرآن از آن خبر داده و یا بعد از وقوع به پیامبر اتمی و درس ناخوانده از آن خبر می‌دهد و همچنین اخباری را که برای دیگران غیب محسوب می‌شده؛ ولی خداوند بخشی از آن علم را در اختیار پیامبر و ائمه قرار داده، سخن به میان آمده است که در سه آیه از سوره‌های هود و یوسف و آل عمران آمده است.

قسمت پنجم: تحت عنوان خداوند عالم به غیب است، از آیاتی که به این امر اختصاص دارد استفاده شده است که بیست و چهار آیه از قرآن می‌باشد.

قسمت ششم: با عنوان آیا انبیاء علم غیب داشتند؟ در این قسمت شش آیه از قرآن را که در این زمینه آمده است، آورده و به توضیح آن می‌پردازد.

قسمت هفتم: که آخرین قسمت از کتاب حاضر می‌باشد تحت عنوان آیا جنتیان علم غیب دارند؟ آورده که به توضیح و تشریح آیه چهارده از سوره سباء پرداخته است.

لازم به توضیح است که در این مجموعه به بررسی آیاتی پرداخته شده که در آنها کلمه غیب و مشتقات آن بکار رفته است؛ اما دسته‌ای از آیات نیز در قرآن وجود دارند که در مورد غیب صحبت شده؛ اما کلمه غیب صراحتاً در آیات نیامده است از جمله آیات ذیل:

در سوره آل عمران آیه ۴۹ آمده:

(وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَٰئِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ

اللّٰهُ وَ اُبْرِيءُ الْاَكْمَهَ وَ الْاَنْرَضَ وَ اُجْبِ الْمَوْتِ بِاِذْنِ اللّٰهِ وَ
 اُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَاْكُلُوْنَ وَ مَا تَدْخِرُوْنَ فِى بُيُوتِكُمْ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً
 لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ

ترجمه: و او را به رسالت به سوی بنی اسرائیل فرستاد که به آنان گوید من از طرف
 خدا معجزی آورده‌ام و آن معجزه این است که از گل، مجسمه مرغی ساخته و بر آن
 نفس قدسی بدمم تا به امر خدا مرغی گردد و کور مادرزاد و مبتلای به پستی را به امر
 خدا شفا دهم و مردگان را به امر خدا زنده کنم و به شما از غیب خبر دهم که در
 خانه‌هایتان چه می‌خورید و چه ذخیره می‌کنید این معجزات برای شما حجت و نشانه
 حقایق من است اگر اهل ایمان به خدا هستید.

و در سوره روم آیات ۴ تا ۲ آمده:

(غُلِبَتِ الرُّومُ - فِیْ اَدْنٰی الْاَرْضِ وَ هُمْ مِنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ
 سَیَغْلِبُوْنَ - فِیْ بَضْعِ سِنِیْنَ لِلّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَ مِنْ بَعْدُ وَ
 یَوْمَئِذٍ یَفْرَحُ الْمُؤْمِنُوْنَ)

ترجمه: رومیان مغلوب (فارسیان) شدند - در جنگی که به نزدیک‌ترین زمین واقع
 شد و آنها پس از مغلوب شدن فعلی بزودی بر فارسیان باز غلبه خواهند کرد - (این
 غلبه رومیان) در اند سالی خواهد شد (و بدانید که این حادثه) و کلیه امور عالم از قبل
 از این و بعد از این همه به امر خداست و آن روز مؤمنان شاد می‌شوند.

و در سوره قصص آیه ۸۵ آمده:

(اِنَّ الَّذِیْ فَرَضَ عَلَیْكَ الْقُرْاٰنَ لَرَاٰدُكَ اِلٰی مَعَادٍ قُلْ رَبِّیْ اَعْلَمُ
 مَنْ جَاءَ بِالْهُدٰی وَ مَنْ هُوَ فِیْ ضَلٰلٍ مُّبِیْنٍ)

ترجمه: یقین دان آن خدایی که احکام قرآن را بر تو فرض گردانید (و ابلاغ آن را

وظیفه تو قرار داد؛ البتّه تو را به جایگاه خود (مکه یا بهشت ابد) بازگرداند تو با مردم بگو که خدای من به حال آن که محقّق در هدایت و آنکه آشکار در ضلالتست دانایم است.

و در سوره فتح آیه آمده:

(إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا)

ترجمه: ما تو را به فتح آشکاری در عالم فیروز می گردانیم.

و در سوره توبه آیه ۸۳ آمده:

(فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ تُفَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ)

ترجمه: پس اگر خدا تو را به سوی گروهی از آن متخلّفان به مدینه برگرداند و آنها به ملاقات تو آمده و اجازه جهاد خواهند به آنها بگو اجازه نمی دهم ابداً شما با من به جنگ نخواهید آمد و با دشمنان من جهاد نخواهید کرد شما هستید که اوّل بار برای تخلّفان از جهاد اظهار مسرت می کردید اکنون هم به جای خود بشینید.

منافقان هرگز از روی صدق و صفا نبرد با دشمنان اسلام خارج نشده و نخواهند شد. و هرگز در رکاب پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلّم با هیچ دشمنی از دشمنان اسلام کارزار نکرده بعداً هم نخواهند کرد. و چون منافقین همینطورند که قرآن خبر داده است هیچگاه برای اسلام مبارزه نکرده و نمی کنند و غمخوار مسلمین نبوده و نخواهند بود؛ پس این خود

یک خبر غیبی است که قرآن مجید در آیه مورد بحث قرار داده است. (۱)
 ؛ پس در کل می توان گفت که: کلمه غیب در قرآن کریم شصت بار بکار
 رفته است. اما آیاتی که در زمینه غیب و غیبگویی آمده است؛ اما کلمه
 غیب در آن بکار نرفته است آیات فوق می باشد که قبلاً به آنها اشاره شد.